

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

Memoarska gradja. Sjećanja
pozorišne glumice TERŽAN
IVKE.-

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-46-VII/223

MOJ ŽIVOT U TEATRU

Rodjena sam 16. maja 1897. godine u Zagrebu u braku Ivana Teržana i Katarine pl. Janžeković. Tata je po nacionalnosti Slovenac, mada je prezime francuskog porijekla. Premda je završio stolarski zanat, nije radio kao obrtnik, već na željeznici. Uslovi života bili su dosta teški jer je od jedne plate trebalo izdržavati brojnu porodicu sa sedmore djece: Vjekoslav, Ivan, Ivka, Dragutin, Slavica, Mirko i Olga.

Četiri razreda osnovne škole pohađjala sam u Zagrebu, a potom i četiri razreda Njemačke protestantske škole u Gundulićevoj ulici. Zatim sam završila četiri razreda Više stručne škole, također u Zagrebu.

Obožavala sam da idem u Veliko kazalište, a ta mi se prilika pružala samo onda kada mi je stariji brat zbog svoje spriječenosti ustupljiva svoju kartu, razumije se: najjeftiniju kartu na galeriji. I sam ambijent bio je za mene spektakularan, veličanstven po dekoru i prizoru. Za mene je sve to izgledalo nedostižno premda sam intimno maštala da budem glumica.

Moja intimna prijateljica Ljubica Palian pohađjala je u Beču Glumačku školu, zahvaljujući finansiranju od strane bogatog strica. U druženju s njom sve me je interesovalo vezano za glumački poziv. Od nje sam dobivala i prve pouke o pozorišnoj umjetnosti, ali sam ipak bila u uvjerenju da je mogućnost da i ja postanem glumica zaista za mene nedostižna, nestvarna u realizaciji.

Intimna nadanja bila su onaj unutrašnji poriv da se upišem na jedan šestomjesečni kurs za filmske glumce. U to se vrijeme snimao film "Vragoljanka", neka vrsta filmske operete, u kome smo glumili mi polaznici ovog kursa. Glavnu je ulogu u tom filmu igrala kćerka Arnošta Grunda, dok su gotovo sve preostale bile sporedne, pretežno u masovnim scenama.

Tako je moj start u pozorišnoj umjetnosti imao svoju genezu u filmu, gdje sam počela sticati prva iskustva. Po sebi se razumije da za ovu svoju rolu uopšte nisam bila plaćena, kao ni moje kolege sa pomenutog kursa. Medjutim, počela sam sticati pouzdanje i svijest da pozorišna umjetnost nije za mene nedostupna.

Negdje neposredno poslije završetka prvog svjetskog rata, mislim 1919. godine, održan je u Zagrebu prvi Kongres glumaca Jugoslavije. Posredstvom svoje prijateljice Ljubice Palian tada sam se upoznala sa glumcem LEVAK DRAGUTINOM. Ovo je poznanstvo opredjelilo moj životni put, odnosno uticalo da moj životni staž bude vezan za teatar. Levak me je upoznao sa upravnikom putujućeg pozorišta Dinulovićem, koji je došao u Zagreb da učestvuje na ovom Kongresu, dok se njegova putujuća pozorišna grupa nalazila na gostovanju u Kotoru.

Dinulović, otac Predraga Dinulovića, angažirao je Dragutina Levaka i mene da se pridružimo njegovoj pozorišnoj trupi. S njim smo i pošli u Kotor. Tako sam dobila prvi profesionalni angažman i tako je započeo moj život u teatru.

U Kotoru sam upoznala Dinulovićem ansambl, kolektiv putujućeg pozorišta: Jelenu-Cucu Kešeljević, obitelj Dinulovića (nastupale su i dvije starije sestre Predgrada Dinulovića) i druge. U Kotoru smo dali kao oproštajnu predstavu dramu "Smrt majke Jugovića". Nastupila sam u ulozi snahe i ona mi je bila prva na pozorišnim daskama. Kao i svi početnici, imala sam tremu, ali sam je savladala tako da su i Dinulović i moje kolege bili zadovoljni mojom interpretacijom.

Zatim je slijedilo gostovanje u Cetinju, gdje smo ostali mjesec dana. U Cetinju sam dobila zadatak da pripre-
mim jednu od glavnih uloga u komadu s kojim smo prvi put
nastupili u Podgorici, našem narednom gostovanju, gdje smo
se takodje zadržali oko mjesec dana.

Uskoro je uslijedilo angažovanje cijele naše po-
zorišne trupe u Narodnom pozorištu u Sarajevu, koje je bilo
u procesu osnivanja. Naša je trupa bila umjetničko jezgro
novog teatra, s tim što je novi ansambl bio dopunjen glum-
cima iz Beograda, Skoplja i drugih teataru. U Sarajevu sam
se i upoznala sa svojim budućim mužem Dobricom Radenkovićem.
Upoznali smo se i zavolili, a ubrzo i vjenčali. Vjenčanje je
obavljeno 2. maja 1921. godine u Dubrovniku.

U sarajevskom teatru igrala sam mahom dječje u-
loge, tzv. naivke, jer sam bila mladolika i sićušna po kon-
strukciji. Po želji supruga ubrzo smo prešli u Novi Sad, gdje
je direktor bio Radivoje Karadžić. Budući da je on prelazio
u skopski teatar, predložio nam je da i mi predjemo. Ponudu
smo prihvatili. Tako je naš boravak u Novom Sadu trajao sa-
mo jednu sezonu.

Tu smo u Skoplju imali najduži teatarski staž jer
smo ostali devet godina sa prekidom od jedne godine, odnosno
jedne godine (pretposlednje) godine kada je moj suprug obra-
zovao putujuću pozorišnu ekipu u vlastitoj režiji. U toj pu-
tujućoj pozorišnoj ekipi gostovali smo u Zaječaru i ostalim
okolnim mjestima. U ovoj je ekipi bio i Stanko Buhanač.

Tisa Milosavljević, general i ministar, koji je i-
menovan za prvog bana Vrbaske banovine, bio je veliki ljubi-
telj pozorišne umjetnosti. Prijatelji su ga zvali Napoleonom.
U dogovoru sa Dušanom Radenkovićem, generalnim sekretarom
Udruženja glumaca u Beogradu, potekla je inicijativa da se
u Banjoj Luci osnuje banovinsko pozorište. Dušan Radenković
predložio je svom bratu, odnosno mome mužu, da predje u Banju
Luku. Tako smo moj suprug i ja i došli u ovaj grad i postali
članovi prvog ansambla. Čarka Jovanović došla je tada iz jed-
ne putujuće pozorišne družine. Došli smo početkom sezone 1930.
godine. U Banjoj Luci bili smo vanredno primljeni. Ban Tisa Mi-
losavljević uživao je kao dijete u pozorišnim predstavama.

Poslije premijerne predstave uobičavao je da pita svoje saradnike i više službenike banske uprave da li su bili na premijeri i kako im se svidjela. Ovi su, htjeli to ili ne, na taj način bili ponukani i inicirani da dolaze na predstave. Njegova podrška i lična zainteresovanost za nas je mnogo značila.

Novoobrazovani pozorišni ansambl počeo se intenzivno pripremati za prvu premijernu predstavu. Dok se adaptirala i preuredjivala zgrada, današnje kino "Kozara", vježbali smo u prostorijama Radničkog doma. Oduševljeno smo prionuli poslu pripremajući za otvorenje: "Povratak", "Hadži Loju" i "Hej Slaveni".

Tada se radilo zaista mnogo. Skoro da i nije bilo dana bez predstave. U Banjoj Luci ostali smo do 1933. god. Otišli smo u Beograd, a neposredno potom u Skoplje. Rat me je zatekao u Zagrebu, gdje sam bila u posjeti majci. U to sam vrijeme bila rastavljena od muža.

U Banju Luku ponovo sam došla 1941. godine. Tu sam ostala tri godine. Zatim sam otišla kod majke u Zagreb 1944. godine, gdje sam dočekala završetak rata.

Poslije rata radila sam tri godine u Kazalištu u Spletu. Na poziv došla sam u Banju Luku 1948. godine, gdje sam ostala do svog penzionisanja.

4. decembar 1975. godine
Banja Luka

(Ivka Teržan)

